

Activitat econòmica

Els comptes anuals s'han elaborat d'acord amb les normes establertes en la resolució de la Generalitat de Catalunya de 3 de maig de 1999, per la qual s'aprova el Pla especial de comptabilitat pública per a les universitats públiques catalanes amb l'objecte de mostrar la imatge fidel de la situació econòmicopatrimonial de la Universitat de Barcelona.

A la memòria s'amplien i expliquen els aspectes més significatius de la gestió econòmica de l'exercici i de la informació recollida en els comptes anuals. S'inclou tota la informació relativa a l'activitat de l'entitat recollida en el seu pressupost i en la gestió del seu patrimoni. Queden fora de l'abast d'aquest informe les operacions, béns, drets i obligacions de les diverses fundacions i empreses participades.

Anàlisi de la situació

De l'anàlisi de la informació recollida en els comptes anuals i en la Memòria de l'exercici 2007 se'n desprenen les conclusions exposades a continuació.

Desequilibri intern pressupostari

L'exercici s'ha tancat amb dèficit de 20 milions d'euros, 11 milions menys que el previst en l'aprovació del pressupost sota l'epígraf de subvenció extraordinària. La diferència s'explica per una obtenció de majors ingressos, sobretot per matrícula i per subvencions corrents, i de superàvit en els despeses, en especial del capítol 1 "despeses de personal".

Les desviacions en les previsions de matrícula ha estat per l'efecte de l'increment no previst del recàrrec en un 5% dels crèdits matriculats per segona o més vegades junt amb el deteriorament del rendiment acadèmic i també per no haver-se complert l'efecte de substitució previst en la matrícula de tercer cicle entre el doctorat i la nova oferta de màsters oficials, havent un increment net d'1,7 milions d'euros. A més s'han obtingut nous ingressos per la incorporació dels estudiants provinents de l'escola d'infermeria de Santa Madrona i del CESNID. Tot i el comportament positiu que ha presentat enguany la matrícula, s'ha de ser prudent en consolidar els increments ja que l'estudi del comportament de repeticions dels darrers 5 anys presenta variacions aleatòries i tampoc res no assegura que es mantinguin els increments del 5% del recàrrec. Donada la poca vida dels Màsters Oficials, res no permet garantir que no tinguin lloc un efecte substitució de la matrícula en el tercer cicle, tant en els ensenyaments de doctorat com en els ensenyaments d'especialització no homologats.

Els altres majors ingressos obtinguts del capítol 3 "Taxes i altres ingressos" s'han destinat a cobrir desviacions de despeses, sobretot del capítol 6 d'inversions. S'ha

destinat l'ingrés extraordinari obtingut per deducció de l'IVA suportat corresponent a la inversió del Col·legi Major Sant Jordi, a desviacions sobre previsions en la liquidació final d'obra del propi Col·legi i en la liquidació final d'obra de l'Edifici A. Caparrós.

Les subvencions corrents de l'Estat presenten un superàvit per l'increment dels fons obtinguts per a la recerca en el 2007 i, per tant, els overheads registrats en aquesta partida. L'increment és deu a una regularització comptable seguint les indicacions d'auditoria, s'han inclòs en la liquidació de l'exercici les subvencions per a recerca atorgades abans de 31 de desembre malgrat llur comunicació es registrés amb posterioritat a 31 de desembre. Aquestes subvencions s'aplicaven fins ara al pressupost de l'exercici següent per motius de facilitar la gestió i considerant que no afectaven al resultat de l'exercici ni a la imatge fidel de la Universitat perquè eren romanents de crèdit afectats d'obligada incorporació. Aquesta regularització ha tingut un efecte extraordinari de 1,2 milions d'euros.

En l'apartat de les subvencions corrents de la Generalitat, destacar que per primer cop la Universitat de Barcelona entra per fi en els paràmetres del model i, per tant, les successives dotacions addicionals al sistema repercutiran directament en majors fons per a la Universitat segons les variables establertes en el model de finançament. En el 2007 però les dotacions addicionals al finançament global de les universitats no vinculat a objectius no ha repercutit el 100%, ja que la diferència entre el 2007 i 2006 ha anat a cobrir la compensatòria que fins ara es rebia, 3,9 milions liquidats en el 2006. En referència a la millora addicional condicionada a objectius, pactada en l'Acord de Govern de 10 d'octubre i segons l'article 4t on es fixa que pel 2007 els objectius serien bàsicament de gestió, el grau d'acompliment ha estat del 87,6% obtenint-se 4,5 milions del màxim assolible fixat en 5,2 milions d'euros.

En el capítol 1, despeses de personal, s'ha obtingut un estalvi respecte de previsions de 5 milions d'euros (veure quadre 3.2. "romanents de crèdit"). Els motius són l'endarreriment en les resolucions de convocatòries de professorat i de personal d'administració i serveis per a les que s'havia previst el cost de tot l'any, l'estalvi de l'impacte econòmic previst per l'endarreriment de l'aprovació de la Relació de Llocs de Treball, l'aportació menor a l'estimada del Pla de Pensions un cop aplicats els criteris de contractació i permanència, els estalvis en la despesa de personal docent per el pla de jubilacions anticipades i la contenció en la substitució de les baixes per malaltia.

Els altres romanents de crèdit continguts en el quadre 3.2. no han comportat estalvis de l'exercici ja que, en la seva majoria, procedeixen d'incorporacions de romanents d'exercicis anteriors (veure quadre 3.1. "Modificacions de crèdit") que han permès finançar les anul·lacions de drets, provisionades d'aquesta forma, i reconèixer obligacions pendents d'aplicar al pressupost registrades en el subsistema extrapressupostari sense repercutir en el dèficit acumulat que, en el 2007, només ha incrementat en 15 milions d'euros.

El signe negatiu tant de la solvència com de l'índex d'estalvi posen de manifest la delicada situació econòmica de la Universitat des del 2005, moment en que es va explicitar la situació de dèficit que tenia la Universitat de Barcelona. Tot i que el resultat de l'exercici corrent no ha empitjorat, mantenint-se en nivells estables, la situació s'ha deteriorat conseqüència de l'acumulació dels dèficits anuals, situant-se en 75 milions d'euros. Aquesta situació requereix emprendre mesures estructurals en el sí

de la Universitat que adequin el nivell de despesa al finançament obtingut, alhora que es revindiqui un major finançament del sistema universitari d'acord amb els canvis que ha d'afrontar.

La Universitat presenta sempre uns elevats índexs de modificació de pressupost ja que més del 25% del seu pressupost es correspon a la resolució de convocatòries competitives de recursos atorgades per altres ens, ja sigui per a projectes de recerca, per infraestructures o per personal dedicat a la recerca que fan difícil la previsió inicial. També, la incorporació de romanents és elevada donada la incidència de l'afectació dels recursos vinculats a una programació dels ensenyaments no homologats entre dos exercicis, uns projectes de recerca d'abast pluriennal, unes categories finançades de personal per a la recerca que no sempre s'incorporen a principi de l'exercici i retards d'execució en les inversions.

El menor grau d'execució del pressupost de despeses respecte al d'ingressos es deu també a les inversions, els projectes de recerca i els ensenyaments no homologats. Els primers per tenir una durada superior a l'exercici i en els ensenyaments no homologats perquè no hi ha una coincidència entre any acadèmic i exercici econòmic. Ara bé, el grau de compliment de pagaments i cobraments no presenta el mateix ritme, sobretot pel retard en el cobrament de les subvencions i ajuts per a la recerca i infraestructures atorgades per la Generalitat de Catalunya, obligant a la Universitat a haver de recórrer a pòlisses de crèdit en moments de tensions de tresoreria que sempre es cancel·len a final d'exercici. El total del deute pendent de cobrament de la Generalitat ascendia a 31 desembre del 2007 a un total de 40 milions d'euros, dels quals 11 milions són anteriors al 2007.

El recurs a pòlisses de tresoreria incideixen negativament sobre l'índex de càrrega financera. Els valors d'aquest índex encara que menors que els suportats fins el 2004 no tenen el mateix significat econòmic. Fins aquell exercici la major part del deute corresponia a inversions i tot i ser assumit per la Universitat, després era abonat per la Generalitat, mentre que ara es correspon en la seva totalitat a endeutament propi. En un escenari econòmic amb un euríbor del 5,82% i amb els actuals índexs d'inflació, res no augura a pensar que disminueixi la càrrega financera, sinó tot el contrari. L'índex de la càrrega financera total ha disminuït degut a l'efecte del refinançament del calendari d'amortització dels projectes del MEC FEDER de la convocatòria del 2004. De fet, la tendència és que aquesta càrrega augmenti en els propers exercicis quan es comencin a amortitzar el retorn de les convocatòries d'Ajuts a Parcs sol·licitades des del 2005 i de la convocatòria per infraestructures de l'UNBA 2006.

Per tipus de pressupost, el resultat de les operacions no financeres, presenta un saldo positiu. De tota manera aquest saldo s'ha d'ajustar ja que hi ha una tendència creixent del finançament afectat corresponent a despeses per operacions corrents. Si es considera el saldo de les operacions corrents, les desviacions de finançament afectat vinculades a operacions corrents (Ensenyaments no oficials i altres despeses amb finançament afectat) i les operacions corrents finançades amb romanent de tresoreria, llavors el saldo net de finançament de les operacions corrents és un dèficit de 3,2 milions d'euros.

El resultat de les operacions de capital, presenta un saldo negatiu 14 milions degut a que part de la recerca es finança segons les convocatòries del MEC amb bestretes transformables en subvencions que es liquiden en el capítol 9. Aquestes bestretes no

comporten un endeutament real ja que s'aniran convertint en subvencions de capital segons el calendari d'amortització dictat pel Ministeri, que no té perquè coincidir amb el moment d'execució de la despesa. La desviació de les operacions de capital de recerca un cop considerades les desviacions de finançament i els 12 milions liquidats com passius financers presenta un dèficit de 5,9 milions que es financen amb els overheads liquidats per un total 6,5 milions d'euros, restant encara 0,5 milions per finançar la despesa corrent de recerca. Aquests escassos 0,5 milions resulten insuficients si considerem el cost indirectes suportat per el funcionament dels Serveis Científicotècnics, les subscripcions a revistes científiques i el manteniment d'aparell científics.

L'altra component de les operacions de capital, les inversions, també presenten un saldo negatiu donat que s'han finançat part de les estructures de recerca amb el recurs a l'endeutament a través de la convocatòria d'Ajuts a Parcs i perquè l'obsolescència de les instal·lacions i edificis obliga a complementar per part de la Universitat els recursos aportats per la Generalitat de Catalunya amb el Pla d'Inversions Universitàries.

Desquilibri econòmic-financer

El resultat de l'exercici 2007 presenta una pèrdua de 36 milions d'euros, tot i que si considerem el resultat d'exploració aquest només és de 8,1 milions d'euros (veure quadre 1.2 "Resultat econòmicopatrimonial de l'exercici").

Les despeses extraordinàries, tot i que enguany són superiors a exercicis anteriors, corresponen a drets anul·lats de pressupostos tancats que es trobaven parcialment provisionats. Tot i que l'alliberament de les provisions hauria d'haver esmorteït l'efecte, s'ha hagut de destinar a provisionar el deute de la Generalitat per un total de 9,1 milions. Aquest deute, que estava recollit en l'acord de govern per la millora de finançament de les universitats del 6 d'octubre, estava xifrat amb 60,1 milions pel conjunt d'Universitat i encara no s'ha formalitzat cap reconeixement de les obligacions ni s'ha facilitat la composició d'aquest individualment.

L'altre component de les pèrdues extraordinàries procedeixen de l'enderroc de part del complex cúpules dins del pla d'ordenació del campus sud per un total de 4,2 milions d'euros.

Si comparem el resultat d'exploració del 2007 i del 2006, aquest ha empitjorat en 2,5 milions d'euros. Les despeses de personal, en concret els sous i les cotitzacions socials, augmenten en 8,2% i encara que la subvenció de la Generalitat augmenta en 16 milions, no ha estat suficient per compensar el total d'increment de sous i cotitzacions socials que ha augmentat en 19 milions. L'índex de cobertura del capítol 1 respecte a la subvenció de la Generalitat ha millorant respecte el 2006 situant-se en el 91% però és encara insuficient. Les despeses en serveis exteriors ha suposat una despesa superior en 5,5 milions, incrementant-se en més del 8% respecte el 2006, però que es compensa amb l'increment dels ingressos de gestió ordinària en 6,5 milions, un 9,2% més que en el 2006.

L'augment de les despeses en personal és el principal factor que fa difícil la sostenibilitat d'un equilibri econòmic amb el mateix nivell de finançament consolidat. Aquest augment persistirà mentre els salaris es mantinguin indexats a la inflació i mentre s'acabi de consolidar el complement específic en la paga extra. Els increments de les despeses de personal només han estat compensades per la política de no substitució de les jubilacions, sempre garantint les necessitats de força docent. En l'àmbit del PAS també s'han aplicat restriccions a la substitucions per malaltia només autoritzant les que eren imprescindibles per garantir el servei.

L'augment de preus i prestacions dels serveis associats a infraestructures, la política de millora de la xarxa i serveis informàtics, l'adequació d'espais per la implantació de Bolonya i la posada en marxa dels màsters oficials són la principal causa dels increments en la partida de serveis exteriors. També, les despeses induïdes de recerca no totalment finançades generen pèrdues corrents per aquelles institucions que més investiguen, mentre no es revisi el marc general de finançament de la recerca.

L'altre gran component dels ingressos generalistes, la matrícula oficial, presenta en el 2007, un increment que esperem es consolidi en els propers exercicis però que dependrà en gran mesura en la política de preus que se segueixi en les noves titulacions de grau i màster, que permetin compensar la pèrdua de crèdits de l'actual oferta a la nova.

Els ingressos extraordinaris per la recuperació de l'IVA del Col·legi Major Sant Jordi i un major seguiment de la recuperació de la despesa del personal finançat amb projectes de recerca, recollits en altres ingressos de gestió ordinària, han permès tancar l'exercici amb una pèrdua menor de l'estimada. Aquests ingressos corrents extraordinaris no es mantindran en els propers exercicis.

En referència a les inversions, la Universitat de Barcelona segueix requerint, degut a l'antiguitat d'alguns edificis, força recursos per a adequar les seves instal·lacions i per substituir equips i material obsolets. De fet la partida de conservació i manteniment ha augmentat en 1,5 milions, un 18% més que en el 2006.

La recerca i algunes de les adequacions d'instal·lacions s'estan finançant amb cofinançaments i amb subvencions reintegrables per a infraestructura científica i la convocatòria a parcs científics atorgades pel Ministeri d'Educació i Ciència afectant no tan sols al nivell d'ingressos, sinó també a un major endeutament.

En un altre sentit, l'amortització i el ritme d'inversions també estan íntimament relacionats en el resultat econòmicopatrimonial. Una anàlisi més acurada de l'immobilitzat material i les amortitzacions corresponents es presenta al quadre 5.1. i al quadre de ratios d'immobilitzat on el percentatge mitjà d'amortització és manté molt semblant al d'anys anteriors.

Grau de finançament

El grau de finançament que es deriva de l'actual model és insuficient per les necessitats de la Universitat de Barcelona. El ritme creixent de recursos que s'han de destinar a la recerca per tal de mantenir l'actual nivell de qualitat investigadora, sobretot en les àrees

on la Universitat és més competitiva en recerca, no és paral·lel al creixement dels recursos atorgats per aquest fi per part de les institucions públiques fins el 2007. Resta pendent veure com es consolida la part addicional per objectius vinculats a la recerca i el nivell de competitivitat de la Universitat. Polítiques de cofinançament i subvencions reintegrables condicionen el destí de recursos disponibles de la Universitat que, per una altra banda, són també menors. Tampoc les noves exigències d'un mercat més competitiu i selectiu en l'oferta acadèmica permet afrontar grans disminucions en la despesa corrent si vol fer atractius els ensenyaments de la Universitat. El procés d'adaptació a Bolonya, malgrat el que falsament proposen les administracions estatal i autònoma, no serà a cost zero, si més no durant el període de transició i posada en marxa de la nova oferta acadèmica i repercutirà directament en els comptes de les universitats. Això però, no ha d'impedir que s'apliquin mesures de racionalització dels recursos, sobretot docents, en aquells ensenyaments menys demandats ja que d'això en depèn la inversió docent futura. En aquest sentit s'ha de continuar impulsant polítiques de prejubilació i negociar, en la mesura del possible, la reassignació a altres titulacions i tasques; així com la racionalització dels recursos disponibles cap a les activitats més rendibles.

El Pla de Finançament per a la millora de les Universitats Públiques Catalanes aprovat el 10 d'octubre del 2006 aporta nous recursos pel conjunt del Sistema Universitari a partir del 2007. El destí d'aquests recursos, s'ha vist a la pràctica absorbit pels increments de les despeses de personal en bona part per acords aliens a la Universitat, així com la regularització de la precarietat laboral dels contractes temporals. La millora del finançament vinculat a objectius, encara pendent d'acordar, pot comportar un major finançament per la Universitat però aquesta haurà de millorar la seva competitivitat sobretot en rendiment acadèmic i en certes àrees de recerca.

Grau de liquiditat i tresoreria

Durant l'exercici s'han produït tensions de tresoreria que han obligat a la Universitat a recórrer a instruments financers a curt termini per fer front a les necessitats de pagament, el que ha comportat un increment de la càrrega financera pròpia. Aquestes tensions de tresoreria són per la incidència del dèficit estructural sobre els recursos que, de moment, es sostenible en tresoreria per un menor grau d'execució de les despeses afectades executades, recerca i inversions, sobre els ingressos, tal i com es recull en els 100 milions classificats com a romanent afectat en el quadre 2.2. "Estat del romanent de tresoreria".

Igual que es va produir en el 2006, la forta entrada de fons per a la recerca la darrera setmana de desembre junt amb el cobrament de deutes de la Generalitat han permès tancar l'exercici amb un saldo de tresoreria de 3,2 milions i cancel·lar les pòlisses disposades. El coeficient mig al llarg de l'exercici es situaria a nivells molt més baixos en comptes del 0,10 de final d'exercici.

El ritme de pagaments s'adequa al ritme de cobraments i, en haver millorat l'índex de cobrament de la Generalitat s'ha pogut disminuir el període mitjà de pagament als proveïdors. A mesura que el dèficit acumulat sigui major, les tensions de tresoreria només podran superar-se amb el recurs a l'endeutament i la dilatació en el període de

pagament, sempre i quan sigui possible. L'empitjorament del cobrament per part dels proveïdors comportarà a mig termini a un increment de costos, ja que acabaran repercutint en el preu el sobrecost de finançament.